

การโอนสิทธิเรียกร้องมีผลสมบูรณ์ ... เมื่อทำเป็นหนังสือและบอกกล่าวแก่ลูกหนี้

โดย นายปกครอง

ถ้าพูดถึงคำว่า “หนี้” เชื่อว่าหลายท่านอาจเคยเป็นทั้ง “เจ้าหนี้” และ “ลูกหนี้” เมื่อมี “หนี้” เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นหนี้ที่เกิดจากนิติกรรม เช่น สัญญา หรือเกิดจากนิติเหตุ เช่น ละเมิด เจ้าหนี้อาจมีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ และท่านทราบหรือไม่ว่าสิทธิเรียกร้องดังกล่าว ผู้เป็นเจ้าหนี้สามารถโอนให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งได้ (โอนความเป็นเจ้าหนี้) อันจะมีผลให้ผู้รับโอนเข้ามาเป็นเจ้าหนี้คนใหม่แทนเจ้าหนี้คนเดิม !

ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๐๖ วรรคหนึ่ง ซึ่งได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวไว้ว่า “การโอนหนี้อันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงนั้น ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ท่านว่าไม่สมบูรณ์ อนึ่ง การโอนหนี้นั้นท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้แต่เมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้จะไดยินยอมด้วยในการโอนนั้น คำบอกกล่าวหรือความยินยอมเช่นว่านี้ท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือ”

ประเด็นที่น่าสนใจในวันนี้มีว่า ...

๑. กรณีการโอนสิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นกับลูกหนี้ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) จะใช้หลักการเช่นเดียวกับที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเป็นกฎหมายทั่วไปกำหนดไว้หรือไม่ ?

๒. การโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวจะมีผลสมบูรณ์ หน่วยงานของรัฐในฐานะลูกหนี้ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) จำต้องแจ้งความยินยอมในการโอนด้วยหรือไม่ ?

เหตุของคดีเกิดจากองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต. (ผู้ถูกฟ้องคดี) ได้ว่าจ้างห้างหุ้นส่วนจำกัด A ก่อสร้างวางท่อเมนประปา โดยระหว่างการปฏิบัติงานตามสัญญา ห้างหุ้นส่วนจำกัด A ได้ทำสัญญาโอนสิทธิเรียกร้องในเงินค่าจ้างให้กับผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นเจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัด A โดยห้างหุ้นส่วนจำกัด A และผู้ฟ้องคดีต่างได้ทำหนังสือแจ้ง อบต. เรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องการรับเงินค่าจ้างและเจ้าหน้าที่ของ อบต. ได้ลงชื่อรับหนังสือดังกล่าวแล้ว

ต่อมา เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัด A ขอส่งมอบงานและขอรับเงินค่าจ้าง อบต. กลับจ่ายเงินค่าจ้างให้แก่ห้างหุ้นส่วนจำกัด A ไป ผู้ฟ้องคดีจึงมีหนังสือทวงถามเพื่อให้ อบต. ชำระหนี้เงินค่าจ้างจากการโอนสิทธิเรียกร้อง แต่ อบต. เพิกเฉยไม่ยอมชำระหนี้ ผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมาฟ้องเพื่อขอให้ อบต. ชำระเงิน พร้อมดอกเบี้ยตามสัญญาโอนสิทธิเรียกร้องในเงินค่าจ้างที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด A โอนให้แก่ตน

คดีมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยว่า สัญญาโอนสิทธิเรียกร้องที่ทำขึ้นระหว่างผู้ฟ้องคดีกับห้างหุ้นส่วนจำกัด A เป็นสัญญาที่มีผลสมบูรณ์และใช้บังคับได้หรือไม่ ?

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า เมื่อกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดแบบในการโอนสิทธิเรียกร้องและแบบในการบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือกรณีลูกหนี้ยินยอมด้วยในการโอนว่าต้องทำเป็นหนังสือ แต่มิได้บัญญัติว่าภายหลังได้รับบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องแล้วลูกหนี้จะต้องให้ความยินยอมด้วย กรณีจึงถือว่าการบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้เพียงประการเดียว ก็เป็นการแจ้งการโอนสิทธิเรียกร้องตามแบบที่สมบูรณ์แล้ว

ประกอบกับตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๓.๔/ว ๓๖๓๒ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายเงินกรณีเจ้าหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้โอนสิทธิเรียกร้องในเงินค่าจ้างทำของให้แก่บุคคลอื่นไว้ว่า เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับหนังสือบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องแล้ว ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งสำเนาหนังสือบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องให้สรรพากรจังหวัดเพื่อทราบ แต่ไม่ต้องแจ้งความยินยอมในการโอนสิทธิเรียกร้องให้ผู้รับโอนทราบ และให้จ่ายเงินแก่ผู้รับโอนโดยตรง

วิธีปฏิบัติดังกล่าวสอดคล้องกับมาตรา ๓๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ว่า การโอนหนี้จะยกเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้ (ผู้ถูกฟ้องคดี) ได้เมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้แล้ว เมื่อผู้ฟ้องคดี และห้างหุ้นส่วนจำกัด A ตกลงทำสัญญาโอนสิทธิเรียกร้องเป็นหนังสือ โดยคู่สัญญาลงลายมือชื่อผู้มีอำนาจ กระทำการแทนพร้อมตราประทับของห้างหุ้นส่วนจำกัด A และของผู้ฟ้องคดีครบถ้วน และ**ผู้ถูกฟ้องคดีได้รับ หนังสือแจ้งการโอนสิทธิเรียกร้องแล้ว** การโอนสิทธิเรียกร้องระหว่างผู้ฟ้องคดีกับห้างหุ้นส่วนจำกัด A รวมทั้งการบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องซึ่งได้ทำเป็นหนังสือ **จึงเป็นไปโดยชอบด้วยแบบตามที่กฎหมาย แพ่งและพาณิชย์และหนังสือเวียนของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้และมีผลสมบูรณ์** ผู้ถูกฟ้องคดีจึงต้อง ชดใช้เงินพร้อมดอกเบี้ยให้แก่ผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องในเงินค่าจ้าง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๗๖/๒๕๖๒)

จึงได้คำตอบจากคำถามที่ตั้งเป็นประเด็นไว้ข้างต้นว่า ๑. การโอนสิทธิเรียกร้องที่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นลูกหนี้หรือคู่สัญญานั้น ใช้หลักการเช่นเดียวกับที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดไว้ และ ๒. เมื่อได้ทำหนังสือแจ้งการโอนสิทธิเรียกร้องแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นลูกหนี้ ไม่จำเป็นต้องแจ้งความยินยอมในการโอนสิทธิเรียกร้องไปยังเจ้าหนี้ เนื่องจากมีผลสมบูรณ์แล้วตั้งแต่ได้รับแจ้ง

จากอุทธรณ์คดีปกครองข้างต้นสามารถสรุปหลักเกณฑ์ในการโอนสิทธิเรียกร้อง (โอนหนี้) ระหว่างผู้โอน (เจ้าหนี้รายเดิม) กับผู้รับโอน (เจ้าหนี้รายใหม่) ได้ดังนี้ (๑) สัญญาการโอนสิทธิเรียกร้องจะต้อง ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของผู้โอนและผู้รับโอน (๒) จะต้องทำหนังสือบอกกล่าวถึงการโอนสิทธิเรียกร้อง ไปยังลูกหนี้แห่งสิทธิเรียกร้อง หรือ ถ้ามิได้ทำหนังสือบอกกล่าวก็จะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจาก ลูกหนี้แห่งสิทธิเรียกร้องก่อน (๓) หากได้ดำเนินการตาม (๑) และ (๒) ครบถ้วนแล้ว ถือว่าการโอนสิทธิ เรียกร้องมีผลสมบูรณ์และใช้บังคับได้ตามกฎหมาย

(ปรึกษาคดีปกครองได้ที่สายด่วนศาลปกครอง ๑๓๕๕ และสืบค้นเรื่องอื่น ๆ ได้จาก www.admincourt.go.th เมนูวิชาการ เมนูย่อยอุทธรณ์จากคดีปกครอง)